

Хороленко Юлія Олександрівна

здобувачка вищої освіти 4-го курсу гр. 409 /18-(П)-К

спеціальності 081 «Право» факультету №2

Криворізького навчально – наукового інституту

Донецького юридичного інституту МВС України

Науковий керівник

Гузенко Олена Павлівна

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри ЦГП факультету № 2

Криворізького навчально – наукового інституту

Донецького юридичного інституту МВС України,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4002-2629>

ПЕРЕВАГИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕЛЕКТРОННОГО МИТНОГО ДЕКЛАРУВАННЯ

Анотація. Стаття присвячена питанням електронного декларування, котре відіграє пріоритетну роль в роботі сучасних митниць. Звернуто увагу на наявні переваги впровадження в діяльність митних органів саме електронного декларування, котре надає можливість уникнути вплив людського фактору та прискорює процедуру документообігу, особливо з позиції процедури декларування. Визначено та обґрунтовано переваги митного електронного декларування з позиції суб'єкта підприємницької діяльності, котрий займається операціями зовнішньоекономічної діяльності. Обґрунтовано доцільність удосконалення системи митного контролю одночасно з адаптуванням електронного митного декларування, що сприятиме підвищенню ефективності даного процесу. Надано пропозиції щодо перспектив подальшого розвитку електронного декларування в Україні.

Ключові слова: митна справа, митна процедура, декларування, електронне декларування, митні порушення.

Постановка проблеми. Для України актуальним питанням є інтеграція у європейський міжнародний простір. У зв'язку з цим проводяться певні реформи, які торкаються діяльності різних сфер життєздатності суспільства. Одним з пріоритетних напрямків вважається розвиток митної справи. Це пов'язано з тим, що митниці виступають носіями значних надходжень грошових коштів до бюджету, проте наявні митні порушення призводять до їх мінімізації. Враховуючи глобальні тенденції розвитку митної справи в Україні постає питання удосконалення та спрощення митних та логістичних процедур, котрі сприятимуть їх прозорості. Вирішенням поставленої проблеми можуть стати адаптація електронних інформаційних систем, котрі доступні, керовані, безпечні та контрольовані. Певні кроки вже зроблені, а саме останнім часом в діяльності митниць з'явився метод електронного декларування, котрий має позитивні результати. Саме на основі адаптування його адаптування відбулося прискорення процесу обслуговування споживачів митних послуг, а також з'явився дієвий інструмент, призначений для протидії корупції, проте дана процедура потребує вдосконалення з огляду на зміни, які виникають під впливом адаптації новацій. Тому вивчення перспектив розвитку електронного декларування в діяльності сучасної митниці є актуальним та своєчасним напрямком дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом тема електронного декларування активно обговорюється на наукових семінарах, обирається як тема наукових досліджень та виступає предметом дискусій серед молодих вчених. Так, І.Я.Назарова [1, с.121] досліджуючи проблему митного електронного декларування визначає не лише його переваги, а й обґрунтовує чинники, що його уповільнюють. В свою чергу В.П. Пархоменко та О.В. Ігнат'єва [2, с.141] розкривають електронне декларування в контексті процедур його проведення. М.М. Савостін [3] доводить позицію

доцільності проведення реформ у митних процедурах саме адаптацією електронного декларування з урахуванням положень вже існуючих національних правових регуляторів. На погляд А.В. Стеблянка та О.М. Резнік [4, с.162] адаптацію електронного декларування, щоб досягти намічених результатів необхідно проводити з урахуванням змін в процедурі митного контролю. Доцільно зазначити у своїх дослідженнях науковці розглядають різні аспекти адаптації електронного декларування, проте обмежено подають напрямки його удосконалення в умовах функціонування сучасної регіональної митниці.

Постановка завдання. Метою дослідження виступає вивчення та узагальнення переваг процедури електронного митного декларування з визначенням напрямків удосконалення даної процедури.

Виклад основного матеріалу. Як показують дослідження, на даний час в Україні, розвиток митних органів спрямовано на подолання корупції, боротьбу з контрабандою та порушенням митних правил, а також на запровадження світових стандартів діяльності органів доходів і зборів в напрямку спрощення митних процедур. Даний процес супроводжується впровадженням заходів підвищення ефективності здійснення митного контролю та застосування інформаційних технологій, максимальне практичне використання яких відображене в Міжнародній конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур (Кіотська конвенція, 1999 рік)[5].

На погляд фахівців митної справи окреме місце серед заходів інформаційних технологій займає процедура електронного митного декларування (електронного митного оформлення). При цьому, кожен з учасників митної процедури як декларант, так і виконавець має доступ до процедури електронного декларування на підставі сервісної системи безоплатного надання послуг акредитованим центром сертифікації ключів. Фахівці митної справи констатують той факт, що завдяки використанню

електронного декларування та автоматизованої системи управління ризиками зберігається тенденція до зменшення часу виконання митних формальностей при оформленні декларацій.

На думку М.М. Савостіна [3] головною перевагою митного електронного декларування зменшення впливу людського чинника. Автор обґрунтовує той факт, що в рамках мінімізації впливу людського фактору на результативність переваг електронного декларування доволі значний внесок зробило Міністерство фінансів України, коли було введено процедуру автоматичного розподілу митних декларацій між інспекторами митниці, яка на сьогоднішній день на митних постах реалізована в повному обсязі.

За результатами дослідження встановлено, що використання електронних систем декларування товарів має ряд незаперечних переваг перед письмовою декларацією. І.Я.Назарова [1,с.120] стверджує, що «...електронне декларування представляє собою передову технологію, яка впроваджуватиметься в будь якому місці в майбутньому і мінімізуватиме час та фінансові витрати, пов'язані з простоем транспортних засобів на кордоні, під час перевірок на пунктах пропуску, затримання товарів на тимчасовому зберіганні, а також дорогих операцій. тимчасове зберігання».

Більшість науковців вважають, що електронна декларація, у порівнянні з визначеними перевагами, дозволяє швидко отримувати актуальну та достовірну інформацію про зовнішньоекономічні операції, прискорює итний контроль та митні процедури та покращує інформаційні послуги для суб'єктів зовнішньої торгівлі.

В.П. Пархоменко та О.В. Ігнат'єва [2, с.141] вважають, що завдяки технологіям електронного декларування процес митного оформлення стає більш ефективним та прозорим, оскільки існує можливість взаємодії між митними підрозділами Державної Фіскальної Служби України та декларантом в режимі он-лайн шляхом обміну автоматизованими електронними повідомленнями. Науковці підкреслюють, що ця функція дозволяє в реальному часі контролювати всі етапи митного оформлення і

навіть конкретні кроки митного представника та учасника зовнішньої торгівлі.

Крім того, саме електронна декларація дозволяє вирішити багато проблем. Таке твердження витікає з того, що враховуючи великі розміри України, лише інформаційні технології допоможуть забезпечити ефективне митне управління. Використання нових технологій дозволить вам заощадити на транспортних, проїзних та інших витратах, пов'язаних з віддаленістю учасника зовнішньої торгівлі від місця митного оформлення у письмовій декларації.

безперечним є той факт, що належним чином структурований електронний процес декларування, пов'язаний із системою управління ризиками, призводить до збільшення збору платежів та зменшення кількості порушень, вчинених як декларантом, так і митниками Державної Фіскальної Служби України.

Проведені дослідження дозволили встановити той факт, що електронне декларування є найбільш корисним для підприємців, які займаються зовнішньою торгівлею. є пов'язано з тим, що:

по – перше, відбувається прискорення оформлення митних процедур, а, як наслідок, зберігається час для проведення інших видів підприємницької діяльності;

по – друге, спрощення митних процедур за допомогою електронного цифрового підпису дає їм можливість значно збільшити товарообіг;

по – третє, відбувається зменшення накладних витрат у процесі митного оформлення товарі.

У цілому, якщо побудувати логічний ланцюжок, виявиться, що прискорення документації призводить до прискореного випуску товарів у вільний обіг, споживачеві надається можливість швидше купувати товари, задовольняти попит, збільшувати доходи підприємців та бізнесу. Крім того, у підприємців з'являється можливість збільшити бюджетні внески, збори та інші обов'язкові платежі. Держава, підприємства та споживачі митних

послуг отримують власні переваги, що свідчить про ефективність зовнішньоекономічної діяльності.

Варто зазначити, що на сьогодні митне законодавство України дає змогу використовувати електронне декларування без будь-яких обмежень всіма бажаними підприємствами, які перебувають на обліку у митних органах, та передбачає можливість подання електронної декларації в усіх без винятку митних режимах. Від декларанта необхідна лише наявність електронного цифрового підпису. За бажанням підприємство може отримати електронний цифровий ключ у територіальних підрозділах Акредитованого центру сертифікації ключів безкоштовно.

З практичної діяльності регіональних митниць відомо, що за рахунок взаємодії з іншими органами державної влади сфера використання електронних декларацій розширюється, що робить процедуру електронного декларування привабливішою для суб'єктів господарювання. Так, зокрема, на підставі оформлених електронних митних декларацій сьогодні стало можливим: здійснити державну реєстрацію транспортних засобів; провести операції зняття експортно-імпортних операцій з валютного контролю, продажу іноземної валюти для проведення підприємствами розрахунків щодо зовнішньоекономічних операцій з товарами; підтвердити фактичне вивезення товарів за межі митної території України.

На думку М.М. Савостін [3] подальший розвиток та удосконалення процедури електронного декларування в рамках функціонування системи «Електронна митниця» передбачає практичну реалізацію. Потребує удосконалення порядку інформаційного обміну між митними та іншими державними органами за допомогою електронних засобів на основі впровадження новітніх інформаційних технологій.

Як зазначає І.Я.Назарова [1, с.122] інформаційне забезпечення митних процедур здійснюється нині за допомогою багатофункціональної системи «Електронна митниця», впровадження якої сприяло підвищенню якості

митного регулювання та вдосконаленню митного адміністрування. При цьому, електронне митне оформлення базується на загальній автоматизованій інформаційній системі Державної митної служби України (ЄАІС ДМСУ). Більшість митних функцій наразі діють у віртуальному середовищі, що є позитивним аспектом розвитку ЗЕД України. Науковець вважає, що модернізації потребує процес створення оновленої електронної митної декларації, оскільки в період її оформлення вимагається ряд підтверджуючих паперових довідок.

На думку Л. М. Івашова [6, с.224] подолання цієї проблеми можливе за рахунок діджиталізації тобто можливості отримати всі необхідні підтверджуючі довідки віртуально. Це потребує створення спеціалізованої єдиної системи для цього або реформування існуючої «Електронної митниці» для надання декларантам даної послуги електронного документообігу. Крім того, електронна взаємодія з митницею спрямована на зменшення корупційних ризиків, адже вона не вимагає присутності митного брокера при подачі декларації та надає можливість відстежувати процес оформлення на всіх етапах.

Ми вважаємо, що на ефективність застосування електронного декларування повинно вплинути удосконалення системи митного контролю та митного оформлення за рахунок:

- вдосконалення нормативно-правової бази, яка регламентує процес митного регулювання та взаємодії з іншими контролюючими державними органами;
- повного переходу на реєстрацію декларацій та випуск в автоматичному режимі;
- скорочення кількості документів, які зобов'язаний надавати декларант, адже інформація, зазначена в пакувальному аркуші і в прайс-листі відповідає даним, зазначеним постачальником в інвойсі, і несе додаткову корисну інформацію про товар лише для декларанта;

- подання усіма перевізниками інформації митним органам у пунктах пропуску в електронному вигляді, це дозволить повністю перейти від паперових до електронних документів, що надалі полегшить проведення митних перевірок після випуску товарів, за рахунок більшої доступності електронних документів;

- підвищення рівня матеріально-технічного оснащення пунктів пропуску, оскільки на даний момент комп'ютери, які використовуються співробітниками митних підрозділів ДС України, є технічно застарілими;

- підвищення рівня кваліфікації службовців, які здійснюють свою діяльність, як у пунктах пропуску, там і в митницях, оскільки із впровадженням нових технологій необхідно навчати службовців правильному використанню цих технологій для досягнення максимальної ефективності їх професійної діяльності.

Висновки. За результатами проведених досліджень було зроблено ряд висновків. По – перше основною перевагою митного електронного декларування вважається зменшення впливу людського фактору та прискорення самої процедури оформлення товарів митниці. По - друге, на погляд науковців та фахівців митної справи перспективами подальшого розвитку електронного декларування в Україні є: встановлення стандартів використання інформаційних технологій і засобів електронних комунікацій для вдосконалення митного контролю та досягнення 100-відсоткового електронного декларування підприємствами товарів та транспортних засобів; зменшення кількості, спрощення та гармонізацію митних формальностей, скорочення часу їх проведення. По - третє, з позиції покращення процедур митного електронного декларування потребують доопрацювання питання створення комфортних умов для сприятливого розвитку міжнародної торгівлі, зниження для бізнесу ризику адміністративного тиску та усунення підґрунтя та можливості для корупційних проявів, мінімізацію впливу людського фактору при прийнятті рішень органами доходів і зборів та іншими контролюючими органами.

Перспективи подальших розвідок. З метою більш поглибленого розкриття поставленої проблеми доречним є вивчення питання створення єдиної електронної бази даних для забезпечення оперативного автоматичного обміну інформацією про товари, що переміщуються через кордон України.

Список використаних джерел

1. Назарова І. Я. Актуальні питання щодо електронного митного документування. *Бізнес-навігатор*. 2020. № 5-2(54). С. 120-123.

2.. Пархоменко В.П., Ігнат'єва О.В. Процеси введення електронного митного декларування в Україні. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені В. Даля*. 2013. № 4 (193). Ч. 2. С. 138–142.

3. Савостін М.М. Електронне декларування – шлях до вдосконалення та реформування митної справи в Україні. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2012. № 14 (185). URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2012_14_1/Savostin.pdf.

4. Стеблянко А.В., Резнік О.М. Електронне декларування як форма контролю за діяльністю працівників правоохоронних органів: *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Серія ПРАВО. Випуск 44. Том 2. С.160 - 164

5. Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур (Кіотська конвенція). Рада митного співробітництва. Конвенція від 18.05.1973. Приєднання від 05.03.2011. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_643

6. Івашова Л. М. Діджиталізація митних процедур: сучасний стан та перспективи розвитку митної справи. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2019. № 3 (22). С. 218-230